

Respect pentru oameni și cărți

D.H. LAWRENCE
AMANTUL
DOAMNEI CHATTERLEY

*Traducere din limba engleză și note
de Anca Irina Ionescu*

CAPITOLUL 1

Epoca noastră este în esență tragică, însă noi refuzăm să-o luăm în tragic. Cataclismul s-a produs, stăm printre ruine, începem să ne construim noi mici habitaturi, ca să avem o cât de mică speranță nouă. Este o întreprindere destul de anevoieasă: nu există un drum neted spre viitor, dar noi o luăm pe alături sau ne cățărăm pe deasupra obstacolelor. Trebuie să trăim, indiferent de cât de multe ceruri s-au prăbușit.

Cam aceasta era, mai mult sau mai puțin, și situația lui Constance Chatterley. Războiul făcuse să i se prăbușească acoperișul de deasupra capului. Dar își dăduse seama că omul trebuie să învețe să trăiască mai departe.

Se căsătorise cu Clifford Chatterley în 1917, în timp ce acesta era acasă într-o permisie. Petrecuseră o lună de miere încheiată, apoi Clifford se întorsese în Flandra, de unde fusesese apoi expediat înapoi în Anglia șase luni mai târziu, mai mult sau mai puțin în bucătele. Pe atunci Constance, soția lui, avea douăzeci și șase de ani, iar el douăzeci și nouă.

Se ținuse cu dinții de viață în chip de-a dreptul miraculos. Nu murise, iar bucătelele păreau să se lipescă la loc. Timp de doi ani rămăsese în mâinile medicilor. Apoi fusese declarat vindecat și se putuse întoarce la viață sa, dar paralizat pentru totdeauna de la brâu în jos.

Aceasta se petreceau în 1920. Clifford și Constance se întorseră la ei acasă, la Wragby Hall, „reședința familiei“. Tatăl lui murise, Clifford devenise acum baronet, Sir Clifford, iar Constance era Lady Chatterley. Își începuseră aşadar viața de cuplu și își întemeiaseră gospodăria în conacul singuratic al familiei Chatterley cu un venit oarecum precar. Clifford avusese o soră, dar aceasta murise și nu mai avea alte rude. Fratele mai mare căzuse în război. Invalid pentru totdeauna, știind că nu va putea avea niciodată copii, Clifford venise în ținutul plin de fum din Midlands să mai țină vie amintirea numelui Chatterley atât cât va putea.

Nu era chiar deprimat. Se putea deplasa într-un scaun cu rotile și avea și un fotoliu cu motor cu ajutorul căruia se putea plimba încet prin grădină și prin parcul frumos și melancolic de care era în realitate cât se poate de mândru, deși se prefăcea că nu-i pasă de el.

Întrucât suferise atât de mult, capacitatea de a se siza suferința îl părăsise oarecum. Se purta ciudat, era intelligent și vesel, s-ar fi putut spune chiar radios, cu chipul lui îmbujorat, radiind de sănătate, cu ochii lui atât de albaștri, de strălucitori și cu priviri provocatoare. Avea umeri largi și puternici, mâinile pline de forță. Purta îmbrăcăminte scumpă și cravate elegante

cumpărate pe Bond Street. Cu toate acestea, pe chipul lui se vedea privirea bănuitoare, uneori pierdută în gol, a unui invalid.

Fusește la un pas de moarte, astfel că ceea ce îi mai rămăsese din viață era pentru el un miracol prețios. În strălucirea neliniștită a ochilor lui se vedea clar cât de mândru este, după acest soc cumplit, că rămăsese în viață. Dar suferise atât de mult, încât ceva se rupsese în el, o parte din sentimentele lui dispăruseră. Rămăsese un gol anchilozat pe dinăuntru.

Constance, soția lui, avea înfățișarea unei fete zdravene de la țară, cu păr castaniu moale, cu un trup vânjos și cu mișcări lente, plină de o energie debordantă. Avea ochi mari, care priveau mirați, o voce catifelată și blândă și parcă tocmai venise din satul ei natal. Dar nu era deloc aşa. Tatăl ei fusese cândva un membru vestit al Academiei de Pictură, bătrânelul Sir Malcom Reid. Mama ei fusese una dintre cele mai culte fabiane¹ în zilele ei bune, prerafaelite. Crescute în mijlocul artiștilor și al socialiștilor culti, Constance și sora ei, Hilda, avuseseră parte de ceea ce s-ar putea numi o educație estetică neconvențională. Fuseseră plimbate la Paris, la Florența și la Roma ca să respire arta adevărată și fuseseră duse și în altă direcție, la Haga și la Berlin, la marile convenții socialiste, unde vorbitorii abordau un limbaj civilizat și nimeni nu se simțea stingherit.

Așadar, încă de la o vîrstă foarte fragedă, cele două fete nu se simțiseră niciodată cătuși de puțin

¹ Membru sau simpatizant al Societății Fabiane, associație a socialiștilor britanici întemeiată în 1884

intimidate în fața artei sau a idealurilor politice. Era o atmosferă firească pentru ele. Erau cosmopolite și provinciale în același timp, cu acel provincialism cosmopolit al artei care se împacă de minune cu idealurile sociale pure.

La vîrsta de cincisprezece ani fuseseră trimise la Dresda, printre altele, pentru a înțelege muzica. Si petrecuseră de minune acolo! Trăiseră în libertate printre studenți, avuseseră dispute cu bărbații pe teme de filosofie, sociologie și artă și erau la fel de bune în discuții ca și bărbații, ba chiar mai bune, deoarece erau femei. Si colindaseră pădurile alături de bărbați voini care cântau la chitară! Cântaseră cântecele *Wandervogel*¹ și fuseseră libere. Libere! Aceasta era cuvântul mare! Afară, în lumea largă, afară, în pădure dimineața, cu flăcăi robuști cu voci încântătoare, libere să facă ce vor și – mai ales – să spună ce le place. Discuțiile erau ceea ce conta cel mai mult: schimbul pasionat de idei. Iubirea era numai un adaos minor.

Atât Constance, cât și Hilda, avuseseră deja parte de o încercare de relație sentimentală la vîrsta de opt-sprezece ani. Tinerii cu care discutau atât de pătimăș, cu care cântau atât de vesel și se odihneau pe sub copaci doreau, firește, și o legătură amoroasă. Fetele aveau anumite ezitări, dar se vorbea atât de mult despre

¹ Numele unei mișcări populare a tineretului german apărute în 1896. Denumirea ei înseamnă „pasare care hoinărește” (spre deosebire de Zugvogel, „pasare migratoare”) și urmărea înlăturarea restricțiilor convenționale ale societății și întoarcerea la natură și la libertate.

acest lucru, încât trebuia să fi fost foarte important. Iar bărbații erau atât de supuși, Tânjind de dorință! De ce să nu fie fata o adevărată regină și să nu se ofere pe sine însăși în dar?

Și aşa că se oferiseră în dar, fiecare Tânărului cu care avusesese disputele cele mai subtile și mai intime. Disputele, discuțiile – acesta era lucrul important; faptul că faceau dragoste și aveau o legătură era numai un fel de revers primitiv și de anticlimax. Erau mai puțin îndrăgostite de băiat după aceea, ba chiar puțin inclinate să-l deteste, ca și când le-ar fi încălcat intimitatea sau libertatea interioară. Pentru că, firește, pentru o fată, întreaga demnitate și tot sensul vieții constă în dobândirea unei libertăți absolute, perfecte, pure și nobile. Ce altceva însemna viața unei fete? Să se scutere de vechile legături și oprimări sordide.

Dar oricât de sentimental am aborda chestiunea, relația sexuală era una dintre legăturile și oprimările cele mai vechi și mai sordide. Poeții care au glorificat-o au fost în special bărbați. Femeile au știut întotdeauna că există ceva mai bun, ceva mai înălțător. Iar acum o știau mai clar ca oricând. Frumoasa libertate pură a femeii era infinit mai minunată decât orice iubire sexuală. Singurul necaz era că bărbații rămăseră atât de mult în urma femeilor în această privință. Insistau să facă sex precum niște câini în călduri.

Iar femeia trebuia să cedeze. Bărbatul era ca un copil când era vorba de poftele lui. Femeia trebuia să-i ofere ceea ce își dorea căci altfel, aidoma unui copil, bărbatul s-ar fi bosumflat și ar fi fugit, stricând legătura aceea atât de plăcută. Dar femeia putea să-i

cedeze bărbatului fără să-i dăruiască eul ei interior, liber. Se pare că poetii și cei care discutau despre sex nu luaseră în considerare acest aspect. Femeia putea să-l posede pe bărbat fără să se dăruiască. În mod cert, putea să-l posede fără a se lăsa prinșă în puterea lui. Mai curând invers, putea să profite de actul sexual pentru a dobândi putere asupra lui. Pentru că nu avea altceva de făcut decât să se abțină în timpul actului sexual și să-l lase pe el să termine și să se epuizeze fără ca ea să ajungă la punctul culminant; apoi putea să prelungească legătura și să-și atingă orgasmul și punctul culminant, în timp ce el nu era nimic altceva decât instrumentul ei.

Ambele surori avuseseră experiențe amoroase în momentul în care izbucnise războiul și fuseseră trimise în grabă acasă. Nici una din ele nu se îndrăgostise de un Tânăr decât atunci când deveniseră foarte apropiată unul de altul pe calea discuțiilor: adică doar când le plăcea foarte mult să stea de vorbă unul cu altul. Ce emoție uluitoare, profundă, incredibilă putea să trezească o discuție pătimășă cu un Tânăr realmente intelligent, care se repeta zi de zi timp de câteva luni... nu-și dădeau niciodată seama decât atunci când miracolul se producea! Promisiunea paradisului: Vei avea bărbăți cu care să stai de vorbă! – nu fusese rostă niciodată! Se împlinise înainte ca ele să-și dea seama ce fel de promisiune era.

Și dacă sexul devinea mai mult sau mai puțin inevitabil după ce intimitatea le era incitată de aceste discuții vii și înălțătoare pentru suflet, asta nu mai conta! Marca sfârșitul unui capitol. Si avea și el ceva

emoționant: un frison straniu care vibra în interiorul trupului, un spasm final de autoafirmare, ca ultimul cuvânt, incitant, ca un rând de asteriscuri care marchează sfârșitul unui paragraf și o întrerupere a temei.

În 1913, când fetele veniseră acasă în vacanța de vară, Hilda avea douăzeci de ani și Connie¹ optspăzece, iar tatăl lor își dăduse seama imediat că avuseseră parte de experiențe amoroase.

*L'amour avait passé par là*², aşa cum spunea cineva. Dar era el însuși un om cu experiență și lăsase viața să-și urmeze cursul. Cât despre mama lor, o femeie marcată de instabilitate nervoasă în ultimele luni ale vietii, aceasta dorea ca fetele ei să fie „libere” și „să se împlinească”. În ceea ce o privea, nu fusese niciodată în stare să fie ea însăși: acest lucru îi fusese refuzat. Dumnezeu știe de ce, căci era o femeie care își avea propriile venituri și modul ei propriu de trai. Dădea vina pe soțul ei. Dar, în realitate, era vorba de vechiul concept de autoritate din mintea sau din sufletul ei de care nu se putea elibera. Nu avea nimic de-a face cu Sir Malcolm, care o lăsase pe soția sa nervoasă, ostilă și țăfnoasă să facă cum dorește, în timp ce el își vedea de ale lui.

Așadar, fetele erau „libere” și s-au dus înapoi la Dresda, la muzica, la universitatea și la tinerii lor. Îi iubiseră pe respectivii tineri și respectivii tineri le iubiseră cu toată patima atracției mentale. Toate lucrurile minunate pe care tinerii le găndeau, le exprimau și le scriau pentru tinerele femei. Tânărul lui

¹ Diminutiv de la Constance

² lubirea trecuse pe acolo (în limba franceză în original)

Connie era muzician, al Hildei era tehnician. Însă trăiau pur și simplu pentru tinerele lor. Adică în mintea lor și în emoțiile lor mentale. În alte privințe erau oarecum respinși, deși nu știau acest lucru.

Se vedea și la ei că iubirea trecuse pe acolo: adică, experiența fizică. E ciudat ce mutație inconfundabilă produce aceasta atât în trupul bărbaților, cât și al femeilor: femeia este mai înfloritoare, formele ei rotunjesc subtil, unghиurile ascuțite dispar și expresia devine fie neliniștită, fie triumfătoare; bărbatul este mai calm, mai interiorizat, forma umerilor și a feselor devine mai puțin îndrăzneață, mai șovăitoare.

În frisonul real din interiorul trupului, surorile aproape cădeau pradă puterii stranii a bărbatului. Dar își reveneau repede, receptau frisonul sexual ca o senzație și rămâneau libere. În timp ce bărbații, copleșiți de recunoștință față de femeie pentru experiența sexuală, își lăsau sufletul să se lipească de ea. Iar după aceea arătau de parcă ar fi pierdut un șiling și ar fi găsit șase penny. Bărbatul lui Connie era puțin bosumflat, al Hildei puțin batjocoritor. Dar aşa sunt bărbații! Nerecunoscători și veșnic nemulțumiți. Când nu-i accepți, te urăsc pentru că nu-i accepți; iar când îi accepți, te urăsc din nou, din alt motiv. Sau fără nici un motiv, doar pentru că sunt niște copii răzgâiați și nu pot fi mulțumiți indiferent ce ar primi, indiferent ce ar face o femeie pentru ei.

Dar izbucnise războiul, iar Hilda și Connie fuse să trimise din nou acasă, după ce fuseseră acolo în mai, la înmormântarea mamei lor. Înainte de Crăciunul din 1914, ambii lor tineri erau morți: cele două

surori plânseseră, simțind că îi iubesc cu patimă pe cei doi tineri, după care îi uitaseră. Nu mai existau.

Cele două surori locuiau în casa tatălui lor, de fapt, a mamei lor, din Kensington, împreună cu un grup de tineri de la Cambridge, un grup care se pronunță pentru „libertate“, pentru pantaloni de flanel și cămăși de flanel deschise la gât, precum și pentru un fel de anarhie emoțională bine-crescută, pentru o voce în șoapte murmurate și un comportament ultrasensibil. Dar Hilda se măritase pe neașteptate cu un bărbat cu zece ani mai bătrân decât ea, un membru mai în vîrstă al grupului de la Cambridge, un bărbat cu o sumă considerabilă de bani și un post confortabil în slujba guvernului. În plus, scria și eseuri filosofice. Hilda locuia împreună cu el într-o căsuță din Westminster și se mișca în lumea bună a funcționarilor guvernamentalni, care nu fac parte din clasa de sus, dar care sunt sau ar trebui să fie adevarata putere intelligentă a națiunii: oamenii care știu despre ce vorbesc sau vorbesc ca și când ar ști.

Connie prestase câteva munci ușoare de război și se împrietenise cu intransigenții în pantaloni de flanel de la Cambridge, care își băteau joc de tot, cel puțin deocamdată. „Prietenul“ ei era Clifford Chatterley, un Tânăr în vîrstă de douăzeci și doi de ani, care se întorsese acasă de la Bonn, unde studiase tehnica extracției de cărbune. Petrecuse înainte de aceasta doi ani la Cambridge. Acum era locotenent-major într-un regiment de elită, aşa că putea să-și bată joc mult mai bine de orice, fiind în uniformă.

Clifford Chatterley făcea parte dintr-o clasă superioară a societății în comparație cu Connie. Connie era o reprezentantă a intelectualității instărîte, în timp ce el făcea parte din aristocrație. Nu din marea aristocrație, dar oricum! Tatăl lui era baronet, iar mama lui fusese fiică de vicconte.

Dar, deși era mai bine instruit decât Connie și făcea parte din „lumea bună“, Clifford Chatterley era în felul lui mai provincial și mai timid. Se simțea în largul lui în „lumea bună“ mai îngustă, adică în societatea aristocrației rurale, însă era timid și emoționat în lumea mare, care consta din hoardele uriașe de clase mici și mijlocii și din străini. Dacă e să spunem lucruri pe nume, era puțin înpăimântat de omenirea din clasele de jos și de mijloc și de străinii care nu făceau parte din aceeași clasă cu el. Era conștient de lipsa lui de apărare într-un fel care îl paraliza de-a dreptul, deși se bucura de întreaga protecție a privilegiilor sale. Este un fenomen curios, dar destul de frequent în zilele noastre.

Și tocmai de aceea, siguranța de sine blândă a unei fete precum Constance Reid îl fascina. Fata era mult mai stăpână pe ea în lumea aceasta exterioară a haoșului decât era el stăpân pe el însuși.

Cu toate acestea, și el era un rebel: se revolta chiar și împotriva propriei clase. Sau poate că rebel este un cuvânt prea puternic; mult prea puternic. Fusese prins pur și simplu în vîrtejul general și popular al tinerilor împotriva convențiilor și împotriva oricărui tip de autoritate reală. Părinții erau ridicoli, iar tatăl lui era încăpățanat în cel mai înalt grad. Si guvernele

erau ridicolă: iar guvernul nostru, care aplică principiu „stai să vedem“, în mod special. Si armatele erau ridicolă, cu veteranii și generalii lor cu tot, mai ales Kitchener¹ cel stacojiu la față. Si războiul însuși era ridicol, deși ucisese o mulțime de oameni.

De fapt, totul era ridicol sau foarte ridicol: în mod sigur tot ceea ce era legat de autoritate, indiferent că era vorba de armată, de guvern sau de universități, totul era ridicol până la un punct. Si în măsura în care clasa dominantă emitea pretenții să guverneze, era și ea ridicolă. Sir Geoffrey, tatăl lui Clifford, era chiar foarte ridicol, când își tăia copacii și îi smulgea pe oameni din minele lui de cărbune ca pe niște buruieni ca să-i trimítă la război, în timp ce el însuși era patriot, dar la adăpost; în același timp însă, cheltuind pentru țara sa mai mulți bani decât avea.

Când domnișoara Chatterley – Emma – venise din Midlands la Londra să lucreze ca infirmieră, fusese foarte înțeleaptă și trecuse sub tacere patriotismul înflăcărat al lui Sir Geoffrey. Herbert, fratele ei mai mare și moștenitorul titlului, râdea pe față, deși tranșeele erau făcute din copacii doborâți pe moșia lui. Numai Clifford zâmbea ușor stânjenit. Totul era ridicol, asta e drept. Dar ce se întâmplă când lucrurile se apropie prea mult și devii tu însuți ridicol...? Cei din altă clasă socială, de pildă, precum Connie, erau cel puțin sinceri în legătură cu ceva. Credeau în ceva.

¹ Horatio Herbert Kitchener (1850–1916), ofițer superior în armata britanică și administrator colonial, s-a remarcat în prima parte a Primului Război Mondial.